

УДК: 343.140.01

DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-79-2-144-151>

Котова Вікторія Валеріївна,

кандидат юридичних наук

(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2046-2635>

Колот Сергій Олександрович,

курсант

(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2356-4602>

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті проаналізовано зміни, внесені в законодавство України під час військової агресії росії та у зв'язку із введенням воєнного стану. Вивчено міжнародний досвід розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. Визначено позитивні аспекти нормативно-правового врегулювання розслідування кримінальних правопорушень зарубіжних країн, які можливо втілити в систему національного законодавства.

***Ключові слова:** особливий режим досудового розслідування; судовий контроль; слідчий суддя; прокурор; слідчі (розшукові) дії; негласні слідчі розшукові дії.*

Постановка проблеми. Досудове розслідування – це стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Розслідування кримінальних правопорушень передусе провадженню в суді й покликане забезпечити його успішне проведення, однак його не можна розглядати тільки як стадію, провадження якої здійснюється до суду і для суду [1].

Під час досудового розслідування допустимості обмеження конституційних прав і свобод підозрюваного (обвинуваченого) в кримінальному провадженні в умовах воєнного стану приділяється все більше уваги не лише в Україні, а й за кордоном. Сфера кримінального провадження є саме тією сферою правотворчої і правозастосовної державної діяльності, у якій обмеження прав людини є об'єктивно необхідним явищем для успішного досягнення сучасного

правозахисного призначення кримінального провадження. Переважно конституційні права та свободи підозрюваного, обвинуваченого зазнають обмежень саме під час застосування щодо них заходів процесуального примусу, особливо під час військової агресії росії. Незважаючи на те, що Кримінальний процесуальний кодекс України майже повністю відповідає міжнародним вимогам, залишаються проблемні питання, вирішити які можна шляхом запозичення позитивного міжнародного досвіду. Наприклад, посилення процесуальних гарантій реалізації прав, свобод і законних інтересів особи у кримінальному провадженні, а також удосконалення регулювання кримінальної процесуальної діяльності не може здійснюватися без узгодження із загальноновизнаним міжнародним досвідом і практикою Європейського суду з прав людини як регулятора правових елементів підтримання правопорядку, охорони миру та безпеки людства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану розкрито в наукових працях таких сучасних учених, як І. В. Гловюк, Л. М. Демидова, С. І. Дячук, О. О. Кваша, М. І. Карпенко, В. І. Касинюк, Т. Ю. Касько, В. А. Клименко, Є. С. Ковалевська, Н. Ф. Кузнєцова, Ю. Б. Курилюк, В. К. Матвійчук, С. О. Нікішкіна, Д. О. Олейніков, А. М. Ониськів, М. М. Сенько, Г. К. Тетерятник, М. І. Хавронюк, П. В. Ясиновський та інші. Незважаючи на те, що важливі аспекти розслідування злочинів в умовах воєнного стану відображено в роботах зазначених науковців, окремі теоретичні та практичні питання ще достатньою мірою не вирішено.

Метою статті є визначення особливостей міжнародного досвіду розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Стаття 29 Конституції України закріплює, що право на свободу та особисту недоторканність є одним із найбільш вагомих і значущих прав людини [2].

У пункті 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) кожному забезпечено право на свободу та особисту недоторканність. Винятками з цього права є шість типів обставин, які сформульовано в її положеннях і які є завершеним переліком виключень із загального правила [3].

24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України Указом Президента України № 64/2022 введено воєнний стан строком на 30 діб, який Указом Президента України від 14 березня 2022 року № 133/2022 продовжено з 26 березня 2022 року строком на 30 діб [4; 5].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав

і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [6].

Законом України № 2111-VI від 03.03.2022 «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану» статтю 615 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) щодо особливого режиму досудового розслідування та продовження строків тримання під вартою під час судового провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації та/або інших держав проти України викладено в такій редакції:

«У разі введення в Україні або окремих її місцевостях (адміністративній території) воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України та якщо:

1) відсутня технічна можливість доступу до Єдиного реєстру досудових розслідувань – рішення про початок досудового розслідування приймає слідчий, прокурор, про що виноситься відповідна постанова; відомості, що підлягають внесенню до Єдиного реєстру досудових розслідувань, вносяться до нього за першої можливості, а процесуальні дії під час кримінального провадження фіксуються у відповідних процесуальних документах, а також за допомогою технічних засобів фіксування кримінального провадження, крім випадків, якщо фіксування за допомогою технічних засобів неможливе з технічних причин;

2) відсутня об'єктивна можливість виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 140, 163, 164, 170, 173, 189, 233, 234, 235, 245, 247, 248 та 294 цього Кодексу, а також повноважень щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб до осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109–115, 121, 127, 146, 146-1, 147, 152, 153, 185, 186, 187, 189–191, 201, 258–258-5, 260–263-1, 294, 348, 349, 365, 377–379, 402–444 Кримінального кодексу України, а у виняткових випадках також у вчиненні інших тяжких чи особливо тяжких злочинів, якщо затримка в обранні запобіжного заходу може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі особи, яка підозрюється у вчиненні таких злочинів, – такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури з урахуванням вимог глави 37 цього Кодексу за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором;

3) відсутня об'єктивна можливість звернення до суду з обвинувальним актом – строк досудового розслідування у кримінальному провадженні зупиняється та підлягає поновленню, якщо підстави для зупинення перестали існувати. До зупинення досудового розслідування прокурор зобов'язаний вирішити питання про продовження строку тримання під вартою».

У зв'язку з цим вважаємо необхідним дослідити дії учасників кримінального судочинства в зарубіжних країнах.

З початком кримінального розслідування особа набуває в кримінальному провадженні статусу підозрюваного, обвинуваченого, вітчизняне законодавство передбачає надання йому права на захист, а в деяких випадках зобов'язує державу

залучити безкоштовного захисника, що, у свою чергу, порушує право вільного вибору захисника. Досліджуючи це питання, С. В. Оверчук зробив висновок, що право особи, обвинуваченої у вчиненні кримінального правопорушення, на вільний вибір захисника відповідно до статті 6 Конвенції не є абсолютним і може бути обмежено національним законодавством [7]. Європейський суд не вважає встановлення обмежень на вибір захисника порушенням конвенційного права особи в таких випадках: надання безоплатної правової допомоги; невідповідність кваліфікації захисника, що впливає на його здатність надати професійну, ефективну допомогу; встановлення монопольного статусу адвокатів (їх об'єднань) в окремих видах проваджень або окремих судах; визначення максимальної кількості захисників. Проте побажання підозрюваного, обвинуваченого мають ураховуватися під час призначення захисника [8, с. 13]. Тому під час воєнного стану забезпечення захисником також є доволі важливим фактором у розслідуванні кримінального правопорушення. Але в деяких випадках безкоштовні захисники не завжди сумлінно виконують свої обов'язки.

Уважаємо доречним запровадити в Україні досвід правової допомоги Великобританії [9, с. 211]. У цій країні правова допомога забезпечується лордом-канцлером, який видає або затверджує акти (інструкції, вказівки, накази), що вирішують питання стосовно умов надання безкоштовної юридичної допомоги особам, котрі притягуються до кримінальної відповідальності, про порядок виділення грошових субсидій (грантів) для часткового відшкодування витрат на ведення захисту, розміри гонорарів адвокатів тощо.

Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» суди, органи та установи системи правосуддя діють виключно на підставах, у межах повноважень та в спосіб, визначені Конституцією та законами України. Повноваження судів, органів та установ системи правосуддя, передбачені Конституцією України, в умовах правового режиму воєнного стану не може бути обмежено. Згідно зі статтею 26 цього закону правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами. На цій території діють суди, створені відповідно до Конституції. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється. У разі неможливості здійснювати правосуддя судами, які діють на території, де введено воєнний стан, законами України може бути змінена територіальна підсудність справ, що розглядаються в цих судах, або в установленому законом порядку змінено місцезнаходження судів [6].

Досвід у французькому досудовому слідстві, на нашу думку, може бути корисним для судової системи України, а саме йдеться про наявність такої посади, як «суддя з питань свобод та ув'язнення», який, по суті, слідчих функцій не виконує, але, як і в кримінальному процесі України, вирішує чимало питань у межах цієї стадії кримінального процесу. Дозвіл такого судді необхідний для:

- тримання особи під вартою (застосовується як до дорослих, так і до осіб старших шістнадцяти років);
- пошуку, обшуку та виїмки;
- прослуховування телефонних розмов, заслуховування анонімного свідка [9, с. 13].

Окрім слідчого судді, який провадить як попереднє слідство, так і здійснює судовий контроль за розслідуванням, що проводиться поліцією, у кримінальному процесі судовий контроль здійснюють слідча камера та слідча палата. До того ж уведено посаду судді з питань свобод та ув'язнення, якого наділено частиною

повноважень слідчого судді і який став ще одним судовим органом, що забезпечує законність попереднього слідства. Така структура органів контролю на досудовому розслідуванні створила чітку систему судового контролю під час попереднього слідства, у тому числі й за дотриманням права на повагу до приватного життя.

Згідно з Кримінальним процесуальним кодексом Франції (далі – КПК Франції) судовий контроль за діями та рішеннями поліції, слідчого судді переважно здійснює спеціальний орган судового контролю – слідча камера, що поєднує функції кваліфікаційної колегії слідчих суддів, яка має право накладання стягнення на останніх, а також контрольного органу, що здійснює судовий контроль над досудовим розслідуванням шляхом розгляду скарг і заяв учасників процесу про порушення норм законодавства, допущених у ході дізнання та попереднього слідства посадовими особами судової поліції, слідчим суддею і прокурором [10, с. 87–88].

Таку систему можна запровадити в кримінальну процесуальну систему України, адже закріплення за кожним суб'єктом судового контролю певного кола питань (надання дозволів на проведення слідчих (розшукових) дій, прийняття рішень щодо застосування заходів забезпечення, запобіжних заходів, розгляд скарг на дії (бездіяльність) правоохоронних органів та ін.) не лише дозволить розвантажити слідчого суддю, а й покращити якість того ж таки судового контролю.

Також у КПК України зазначено, що посадова особа може затримати громадян України, осіб без громадянства, іноземних осіб та інших без ухвали слідчого судді, суду відповідно до статті 208 КПК України:

- 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;
- 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин;
- 3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України, після чого негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування відповідно до положень статті 213 КПК України, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права [1].

Відповідно до розділу 24 Закону Англії «Про поліцію та докази у кримінальних справах» поліція може арештовувати особу без наказу судді за наявності таких умов:

- 1) коли невідомо ім'я та адресу підозрюваного або є сумніви, що він правильно назвав своє ім'я та адресу;
- 2) є підстави вважати, що арешт необхідний для припинення фізичного впливу на людей або власність з боку підозрюваного;
- 3) є підстави вважати, що арешт убезпечить від фізичного впливу самого підозрюваного;
- 4) арешт необхідний для попередження повторного вчинення злочину підозрюваним;
- 5) для захисту дитини або іншої безпорадної особи від підозрюваного [11].

Якщо посилатися на досвід Сполучених Штатів Америки, агенти Федерального бюро розслідувань (ФБР) наділені правом здійснювати затримання (арешт) без

ордера, якщо вони мають розумні підстави вважати, що особа вчиняє або вчинила тяжкий злочин. В Італії затримання застосовується в тих випадках, коли є серйозні докази винуватості особи й підстави побоюватися, що вона переховуватиметься, а невжиття відповідних заходів може призвести до реальної загрози для оточення. Формулювання «серйозні докази винуватості», «розумні підстави» є оціночними, що, у свою чергу, передбачає суб'єктивний фактор, тобто слідчий (агент, детектив), прокурор керуються своїм розумінням достатності та розумності, яке в кожному окремому випадку буде різнитися, що може негативно впливати на права і свободи людини під час проведення кримінального розслідування та викликати недовіру до правоохоронців, які здійснюють такі заходи [14, с. 177–178].

Отже, гарантіями прав та свобод особи в законодавстві досліджуваних країн є судовий контроль за законністю та достатніми підставами обмеження тих чи інших прав та свобод підозрюваного, обвинуваченого, а також вичерпні переліки випадків, коли особу може бути позбавлено права на свободу пересування та особисту недоторканність у разі затримання. Тому вважаємо доречним, що для забезпечення законності арешту варто ввести посаду, за якою закріпити контроль за процесом арешту з метою не допустити порушення прав і законних інтересів заарештованого.

Аналізуючи міжнародний досвід щодо кримінального процесуального законодавства, можна зробити висновок, що Україна, порівняно з такими країнами, як Франція, Англія, Сполучені Штати Америки, зробила значний крок уперед у процесі реформування свого кримінального процесуального законодавства.

Першим позитивним моментом у нашому кримінальному процесуальному законодавстві, порівняно з вірменським, є менший строк тримання особи в неволі без вмотивованого рішення судді про тримання під вартою, що складає 72 години, за законодавством Вірменії – 96 годин. Крім того, за положеннями КПК Республіки Вірменія, судовий контроль у застосуванні запобіжних заходів має місце лише під час арешту та застави, які застосовуються за рішенням суду [13, с. 150].

Висновки. Проаналізувавши процесуальні гарантії розслідування кримінальних правопорушень у зарубіжних країнах, можна зробити висновок, що через загрозу, яка постала перед Українським народом у зв'язку з військовою агресією росії, чинне законодавство потребує змін з урахуванням міжнародного досвіду. Але треба відзначити, що зміни, які вносяться до нормативно-правих актів у цей складний для нашої держави час, мають забезпечити стабільне функціонування системи кримінального процесу. Вони є обмеженими за часом дії та діють лише на строк, на який уведено воєнний, надзвичайний стан, або в районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі і стримування збройної агресії росії.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 10.04.2022).
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.04.2022).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 10.04.2022).
4. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України, затв. Законом України № 2102-IX від 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> (дата звернення: 10.04.2022).

5. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 133/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1332022-41737> (дата звернення: 10.04.2022).
6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t150389?an=1> (дата звернення: 10.04.2022).
7. Оверчук С. В. Обмеження права вибору захисника у світлі європейських стандартів. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2016. № 2 (14). С. 13.
8. Білічак О. Проблеми участі захисника у збиранні доказів на досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2014. С. 211.
9. Татаров О. Ю. Слідчий суддя як суб'єкт захисту прав людини: деякі проблеми правозастосування та шляхи їх вирішення. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 13.
10. Тракало Р. І. Міжнародно-правові стандарти судового контролю за дотриманням права на повагу до приватного життя. *Часопис Академії адвокатури України*. 2014. № 1. С. 87–88.
11. Закон Англії «Про поліцію та докази у кримінальних справах». URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/section/24> (дата звернення: 10.04.2022).
12. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану: Закон України № 2111-VI від 03.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20#Text> (дата звернення: 10.04.2022).
13. Черкесова А. С. Досвід зарубіжних країн у механізмі реалізації гарантій прав і свобод підозрюваного, обвинуваченого. *Правова держава*. 2017. № 26. С. 149–154.
14. Лук'яненко Ю. В. Міжнародні правові стандарти затримання особи у кримінальному судочинстві. *Форум права*. 2016. № 1. С. 177–178.

References

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (data zvernennia: 10.04.2022) [in Ukrainian].
2. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. [The Constitution of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 10.04.2022) [in Ukrainian].
3. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (data zvernennia: 10.04.2022) [in Ukrainian].
4. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini : Ukaz Prezydenta Ukrainy, zatv. Zakonom Ukrainy № 2102-9 vid 24.02.2022 [On the imposition of martial law in Ukraine : Decree of the President of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> (data zvernennia: 10.04.2022) [in Ukrainian].
5. Pro prodovzhennia stroku dii voiennoho stanu v Ukraini : Ukaz Prezydenta Ukrainy № 133/2022 [On the extension of martial law in Ukraine : Decree of the President of Ukraine № 133/2022]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1332022-41737> (data zvernennia: 10.04.2022) [in Ukrainian].
6. Pro pravovi rehym voiennoho stanu : Zakon Ukrainy [On the legal regime of martial law : Law of Ukraine]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t150389?an=1> (data zvernennia: 10.04.2022) [in Ukrainian].
7. Overchuk, S. V. (2016). Obmezheniia prava vyboru zakhysnyka u svitli yevropeiskykh standartiv [Limitation of right for the choice of defender is in the light of the European standards]. *Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Pravo»*. № 2 (14). S. 13 [in Ukrainian].
8. Bilichak, O. (2014). Problemy uchasti zakhysnyka u zbyranni dokaziv na dosudovomu rozsliduvanni kryminalnykh pravoporushen [Problems of participation of defender are in the assembly of proofs on pre-trial investigation of criminal offences]. *Natsionalnyi yurydychnyi zhurnal: teoriia ta praktyka*. S. 211 [in Ukrainian].
9. Tatarov, O. Yu. (2015). Slidchyi suddia yak subiekt zakhystu prav liudyny: deiaki problemy pravozastosuvannia ta shliakhy yikh vyrishennia [Investigating judge as a subject of human rights protection: some problems of law enforcement and ways to solve them]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2. S. 13 [in Ukrainian].

10. Trakalo, R. I. (2014). Mizhnarodno-pravovi standarty sudovoho kontroliu za dotrymanniam prava na povahu do pryvatnoho zhyttia [Internationally are legal standards of judicial control after the observance of right on respect to private life]. *Chasopys Akademii advokatury Ukrainy*. № 1. S. 87–88 [in Ukrainian].

11. Zakon Anhlii «Pro politsiiu ta dokazy u kryminalnykh spravakh» [About a police and proofs in criminal cases]. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/section/24> (data zvernennia: 10.04.2022) [in Ukrainian].

12. Pro vnesennia zmin do Kryminalnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy ta Zakonu Ukrainy «Pro poperednie uviazennia» shchodo dodatkovoho rehuliuвання zabezpechennia diialnosti pravookhoronnykh orhaniv v umovakh voiennoho stanu [On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine and the Law of Ukraine “On Pre-trial Detention” on additional regulation of ensuring the activities of law enforcement bodies in martial law]: Zakon Ukrainy № 2111-6 vid 03.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20#Text> (data zvernennia: 10.04.2022) [in Ukrainian].

13. Cherkasova, A. S. (2017). Dosvid zarubizhnykh krain u mekhanizmi realizatsii harantii prav i svobod pidozriuvanoho, obvynuvachenoho. [Experience of foreign countries is in the mechanism of realization of guarantees of rights and freedoms of suspected, defendant]. *Pravova derzhava*. № 26. S. 149–154 [in Ukrainian].

14. Lukianenko, Yu. V. (2016). Mizhnarodni pravovi standarty zatrymanna osoby u kryminalnomu sudochynstvi [International legal standards of detention of person are in the criminal rule-making]. *Forum prava*. № 1. S. 177–178 [in Ukrainian].

Kotova Viktoria,

PhD in Law

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2046-2635>

Kolot Serhii,

Cadet

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2356-4602>

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF INVESTIGATING CRIMINAL OFFENSES IN CONDITIONS OF MARTIAL LAW

In the context of martial law, the sphere of national criminal justice was facing the challenge of the combination of continuous administration of justice to exercise the principle of inevitability of liability for a criminal offense with the simultaneous ensuring the safety of persons involved in criminal proceedings. The area of criminal proceedings is the area of law -making and law enforcement state activity, in which the restriction of human rights is an objectively necessary phenomenon for the successful achievement of modern human rights appointment of criminal proceedings. Preferably, the constitutional rights and freedoms of the suspect, the accused, are restricted during the application of procedural coercion measures, especially during Russia's military aggression. The article analyzes the changes which are introduced in the legislation of Ukraine during Russia's military aggression and in connection with the introduction of martial law. International experience of investigating criminal offenses in the conditions of martial law has been studied. The positive aspects of the normative legal settlement of criminal offenses of foreign countries, which can be implemented into the system of national legislation, are identified. Having analyzed the procedural guarantees of investigation of criminal offenses in foreign countries, it was possible to conclude that during the threat that the Ukrainian people have arisen because of Russia's military aggression, the current legislation is subject to significant changes, which also requires the need for international experience. International experience should be used in the development of laws, including in the conditions of martial law. But it should be noted that the changes made to the normative acts at this difficult time for our country should ensure stable functioning of the criminal process system, but they are limited by time and act only for a term in a state of war, emergency or in the area Conducting an anti -terrorist operation or measures to ensure national security and defense, repels and restrain Russian armed aggression.

Key words: special regime of pre-trial investigation; judicial control; investigating judge; prosecutor; investigative (search) actions; covert investigative (search) actions.

Надіслано до редколегії 30.04.2022
Рекомендовано до публікації 10.05.2022